RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Irena LIPOWICZ

Warszawa, 21. VI. 2011

RPO-659550-II-704.2/10/MK

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W związku ze skargami osób pozbawionych wolności, które żaliły się na ograniczanie ich prawa do korzystania z rozmów telefonicznych, w podległym mi Biurze podjęto do badania sprawę wykonywania przez skazanych połączeń z aparatów telefonicznych samoinkasujących, na koszt odbiorcy.

Zgodnie z przepisem art. 105b § 1 kodeksu karnego wykonawczego *„skazany ma prawo korzystać, na własny koszt, z samoinkasującego aparatu telefonicznego".* Z ustaleń poczynionych w toku badania skarg skazanych wynika, że administracje niektórych jednostek penitencjarnych nie wyrażają zgody na wykonywanie przez skazanych połączeń na koszt odbiorcy, utrzymując, że stałoby to w sprzeczności z treścią powołanego wyżej przepisu, ponieważ dopuszcza on wykonywanie rozmów przez skazanych tylko na własny koszt.

Taka interpretacja wskazanego przepisu jest w mojej ocenie niezgodna z intencją która przyświecała ustawodawcy przy jego wprowadzeniu. Dopuszczając korzystanie przez skazanych z samoinkasujących aparatów telefonicznych, ustawodawca chciał jednocześnie ochronić zakłady karne przed ponoszeniem kosztów tych rozmów. Użyty w tym przepisie zwrot „na koszt własny" należałoby interpretować zatem jako przeciwstawienie rozwiązaniu, polegającemu na korzystaniu z rozmów telefonicznych „na koszt zakładu karnego". Nie bez znaczenia w moim przekonaniu jest także fakt, że przed czternastu laty, kiedy uchwalano kodeks karny wykonawczy operatorzy telefoniczni nie udostępniali usługi umożliwiającej wykonywanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych rozmów na koszt odbiorcy. Dlatego w tworzonych wówczas przepisach nie uwzględniono wprost takiej możliwości.

Wskazać należy ponadto, że zdecydowana większość skazanych nie jest zatrudniona odpłatnie podczas odbywania kary pozbawienia wolności, ani nie posiada innych źródeł własnego dochodu. Karty telefoniczne, dzięki którym mogą korzystać z aparatów telefonicznych są im zakupywane przez rodziny, albo też od rodzin pochodzą środki finansowe na ich zakup. Należy zatem mieć świadomość, że w praktyce także w sytuacji, gdy skazany prowadzi rozmowy korzystając z karty telefonicznej, w istocie to najbliżsi ponoszą koszty tych rozmów. Skoro rodzina może przekazać skazanemu kartę lub środki na jej zakup, racjonalnym wydaje się dopuszczenie możliwości finansowania tych rozmów również w innej, dogodnej dla wszystkich zainteresowanych stron, formie, poprzez wyrażenie zgody na przyjęcie rozmowy na koszt odbiorcy.

Przepisy kodeksu karnego wykonawczego kładą bardzo duży nacisk na podtrzymywanie kontaktów skazanych ze światem zewnętrznym. Wynika to z przyjętego przez ustawodawcę poglądu, iż resocjalizacji nie można prowadzić w oderwaniu od środowiska znajdującego się poza murami więzienia, w tym w szczególności środowiska rodzinnego. Wyraz temu dano dyrektywą art. 67 § 3 k.k.w., która nakazuje uwzględniać w oddziaływaniach na skazanych podtrzymywanie jego kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym. Działania zmierzające do ograniczenia tego rodzaju kontaktów wydają się zatem sprzeczne z podstawowym celem wykonywania kary pozbawienia wolności, jakim jest readaptacja skazanego.

Taką argumentację przedstawiliśmy Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej w piśmie z dnia 18 kwietnia br. Niestety, w udzielonej odpowiedzi Dyrektor Generalny powiadomił, iż nie podziela stanowiska Rzecznika w tej sprawie. Uznał, że z brzmienia przepisu art. 105b § 1 k.k.w. jednoznacznie wynika, iż ustawodawca przewidział możliwość skorzystania przez skazanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego tylko na własny koszt. Przyjęcie wykładni prowadzącej do przyznania skazanemu uprawnienia do korzystania z aparatu telefonicznego samoinkasującego na koszt odbiorcy byłoby zatem, w opinii Dyrektora Generalnego, nadużyciem prawa.

Niezależnie od powyższego Dyrektor Generalny wyraził stanowisko, iż uprawnienie do korzystania z rozmów telefonicznych przez osadzonych jest jedną z form podtrzymywania kontaktów ze światem zewnętrznym, a w szczególności utrzymywania przez osadzonych więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi, i z tego względu realizacja tego prawa powinna odbywać się bez dodatkowych ograniczeń. W związku z tym uznał, że wskazane byłoby rozważenie zmiany brzmienia przepisu art. 105b § 1 k.k.w. w taki sposób, aby skazany uzyskał prawo do korzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego również na koszt odbiorcy.

W mojej ocenie nowelizacja ustawy w tym zakresie nie jest niezbędna. Ponieważ przedmiotowy przepis dotyczy uprawnień skazanego, możliwe jest interpretowanie go w sposób rozszerzający, na korzyść skazanego, zwłaszcza, że przemawiają za tym względy

celowościowe, społeczne, ekonomiczne, brak jest zaś przesłanek negatywnych. W szczególności nie stoją temu na przeszkodzie względy ochronne.

Jednakże mając na uwadze pogląd wyrażony przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej kwestii i rozważenie potrzeby podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany przedmiotowej regulacji w taki sposób, aby skazany uzyskał możliwość korzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego również na koszt odbiorcy.

Łączę wyrazy szacunku

Irena Lipowicz